

Sygn. akt *I AGa 143/19*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 października 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu I Wydział Cywilny i Własności Intelektualnej

w składzie:

Przewodniczący sędzia Krzysztof Józefowicz

Sędziowie: Małgorzata Gulczyńska (spr.)

Jacek Nowicki

po rozpoznaniu w dniu 21 października 2020 r. w Poznaniu

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...) *Spółka z o.o. w S.*

przeciwko *P. W.*

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 14 marca 2019 r., sygn. akt IX GC 1044/18

I oddala apelację;

II zasądza od pozwanego na rzecz powoda 4.050 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Małgorzata Gulczyńska Krzysztof Józefowicz Jacek Nowicki

I AGa 143/19

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 16 lipca 2018 r. powód – (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w S., domagał się wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym i orzeczenia nim, aby pozwany – P. W. zapłacił 97.975,98 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od kwot i dat, które zostały wskazane w pozwie, a także orzeczenia zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Powód wskazał, że dostarczył pozwanemu towary, za które, mimo uznania długu, nie uzyskał zapłaty.

W dniu 24 września 2018 r. Sąd wydał nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, w którym orzekł zgodnie z żądaniem pozwu.

W uzasadnieniu zarzutów od nakazu zapłaty pozwany zakwestionował roszczenie powoda zarówno co do zasady i co do wysokości. P. W. podniósł, że wszystkie należności za zakupiony asortyment zostały przez niego uregulowane. Dodał,

że w maju 2017 r. otrzymał od powoda dokument „potwierdzenie salda”, z którego wynika, że strony nie posiadały wobec siebie żadnych zobowiązań. Ponadto zaprzeczył, aby podpisał dokumentu „uznanie długu”.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy utrzymał w mocy nakaz zapłaty z dnia 24 września 2018r. wydany w sprawie o sygn. akt IX GNc 972/18.

Podstawą rozstrzygnięcia były następujące ustalenia.

Powód prowadzi działalność gospodarczą, której przedmiotem jest m. in. sprzedaż płodów rolnych i żywych zwierząt. Pozwany P. W. prowadzi gospodarstwo rolne.

Strony łączyła ramowa umowa o współpracy, na podstawie której powód zobowiązał się do dostarczania pozwanemu towaru w postaci pasz i innych produktów w terminach i ilościach uzgodnionych między stronami, zaś pozwany zobowiązał się do zapłaty ceny sprzedaży w terminach wskazanych w wystawionych przez powoda fakturach VAT. Ponadto strony ustaliły limit zadłużenia pozwanego na kwotę 60.000 zł. Zastrzegły również, że w sprawach nieuregulowanych umową do zawartych przez nie umów sprzedaży zastosowanie będą miały Ogólne warunki sprzedaży i innych umów (...) sp. z o.o. (dalej także jako: (...)) które stanowiły integralną część umowy.

Stosownie do treści § 3 pkt 5 OWS (w uzasadnieniu błędnie nie powołano „§ 3”), jeżeli kupujący popadł w opóźnienie z płatnościami należności na podstawie więcej niż jednej faktury, powód miał prawo zaliczenia zapłaty dokonanej przez kupującego z tytułu jakiegokolwiek faktury w pierwszej kolejności na poczet odsetek za opóźnienie, a następnie należności najdawniej wymagalnych. Postanowienie to uchylało uprawnienie dłużnika, o którym mowa w art. 451 § 1 k.c.

Pozwany zawarł z powodem szereg umów sprzedaży, z tytułu których wystawił pozwanemu następujące faktury:

- 22 grudnia 2016 r. fakturę VAT nr (...), na kwotę 105.816,39 zł, z terminem płatności na dzień 18 kwietnia 2017 r.,
- 21 grudnia 2016 r. fakturę VAT nr (...), na kwotę 11.921,36 zł, z terminem płatności na dzień 20 kwietnia 2017 r.,
- 22 grudnia 2016 r. fakturę VAT nr (...), na kwotę 11.455,29 zł, z terminem płatności na dzień 21 kwietnia 2017 r.,
- 28 lutego 2017 r. fakturę VAT nr (...), na kwotę 9.582,30 zł, z terminem płatności wyznaczonym na dzień 19 kwietnia 2017 r.,
- 15 marca 2017 r. fakturę VAT nr (...), na kwotę 5.363,71 zł, z terminem płatności na dzień 4 maja 2017 r.,
- 24 marca 2017 r. fakturę VAT nr (...), na kwotę 6.976,80 zł, z terminem płatności wyznaczonym na dzień 23 kwietnia 2017 r.,
- 11 kwietnia 2017 r. fakturę VAT nr (...), na kwotę 1.950 zł, z terminem płatności na dzień 3 sierpnia 2017 r.

W dniu 21 marca 2017 r. pozwany przelał na rzecz powoda kwotę 47.000 zł. Wpłatę tę powód zaliczył na poczet należności objętych następującymi fakturami VAT:

- nr (...) z dnia 13 grudnia 2016 r. na kwotę 3.525,98 zł, z terminem płatności przypadającym na dzień 12 kwietnia 2017 r.,
- nr (...) z dnia 5 stycznia 2017 r. na kwotę 11.421,43 zł, z terminem płatności przypadającym na dzień 5 kwietnia 2017 r.,
- nr (...) z dnia 21 stycznia 2017 r. na kwotę 5.833,73 zł, z terminem płatności przypadającym na dzień 11 kwietnia 2017 r.,

– nr (...) z dnia 31 stycznia 2017 r. na kwotę 12.022,67 zł, z terminem płatności przypadającym na dzień 1 kwietnia 2017 r.,

– nr (...) z dnia 17 lutego 2017 r. na kwotę 12.344,08 zł, z terminem płatności przypadającym na dzień 18 kwietnia 2017 r.,

oraz w zakresie kwoty 1.852,11 zł na poczet należności objętej fakturą VAT nr (...) z 22 grudnia 2016 r. wystawionej na kwotę 105.816,39 zł, z terminem płatności przypadającym na dzień 18 kwietnia 2017 r.

Ponadto w dniu 27 kwietnia 2017 r. pozwany zapłacił powodowi 53.237,70 zł, którą powód zaliczył na poczet należności wskazanej w fakturze VAT nr (...), z której do zapłaty pozostała kwota 50.726,58 zł.

W dniu 11 maja 2017 r. pracownik powoda G. P. (1) podpisał dokument „Potwierdzenie salda A”, w którym oświadczył, że między stronami brak jest wzajemnych zobowiązań. Podpisując ten dokument G. P. (1) miał na uwadze, że zobowiązania pozwanego wobec powoda dochodzone w niniejszym procesie miały zostać uregulowane na podstawie kompensaty wzajemnych roszczeń.

Powód nabył od (...) sp. z o.o. (dalej także jako: (...)) warchlaki, które następnie odsprzedał pozwanemu. Tuczniki te w późniejszym czasie powód miał odsprzedać (...), a cena sprzedaży miała zostać zaliczona na poczet zobowiązań pozwanego wobec powoda. W związku z powyższymi uzgodnieniami powód wystawił (...) fakturę VAT obejmującą cenę sprzedaży. Następnie (...) poinformował powoda, że dokonał zapłaty za ten towar bezpośrednio na rzecz pozwanego P. W., który odmówił dokonania zwrotu wypłaconej ceny sprzedaży. Wobec powyższego powód wystawił korektę faktury VAT, umniejszając jej wartość do 0 zł.

Wcześniej strony współpracowały na takich samych zasadach.

W dniu 20 sierpnia 2017 r. pozwany w obecności pracowników powoda tj. I. M. i K. K. podpisał dokument (...), w którym uznał swoje zadłużenie wobec powoda w wysokości 97.975,98 zł wraz z ustawowymi odsetkami, wynikające z faktur objętych pozwem.

Pismem z 10 lipca 2018 r. powód wezwał pozwanego do zapłaty w terminie 3 dni kwoty 97.975,98 zł tytułem ceny sprzedaży towarów objętych fakturami wymienionymi w uznaniu długu z dnia 20 sierpnia 2017 r.

Pozwany zawiadomił powoda, że zobowiązania te zostały już przez niego uregulowane.

Sąd oddalił wnioski pozwanego o zobowiązanie powoda do przedłożenia oryginału dokumentu Uznanie długu z dnia 20 sierpnia 2017 r. albowiem w swoich zeznaniach pozwany nie zakwestionował jednoznacznie, że podpis znajdujący się na tym dokumencie stanowił jego podpis.

Ponadto Sąd oddalił wniosek pozwanego o zobowiązanie powoda do złożenia pełnej dokumentacji księgowej za okres od grudnia 2016 r. do września 2017 r. na okoliczność zaksięgowania wpłat dokonanych przez pozwanego, gdyż pozwany nie zaprzeczył, że powód wystawił faktury wskazane w pozwie i w piśmie procesowym z dnia 5 listopada 2018 r. Dodatkowo pozwany nie przedłożył potwierdzeń zapłaty należności, na które powód zarachował wpłaty, na które pozwany powoływał się w zarzutach od nakazu zapłaty. W konsekwencji dowody te pozostawały zbędne dla rozstrzygnięcia analizowanej sprawy.

Oddaleniu podlegał również wniosek pozwanego o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z dziedziny badania wieku pisma, gdyż sam dokument uznania długu nie stanowił podstawy odpowiedzialności pozwanego, a jedynie jeden z dowodów na istnienie zobowiązań. Powód swoje roszczenie wykazał innymi dowodami.

Sąd pierwszej instancji uznał za przyznany przez pozwanego bezsporny fakt zawarcia przez strony umów sprzedaży (art. 535 k.c.). Składając zarzuty od nakazu zapłaty, pozwany nie zaprzeczył żadnym konkretnym, przedstawionym w pozwie okolicznościom faktycznym, związanym z nabyciem towarów od powoda, za które powód domagał się

zapłaty. Zgodnie z art. 210 § 2 k.p.c., każda ze stron obowiązana jest do złożenia oświadczenia co do twierdzeń strony przeciwnej, dotyczących okoliczności faktycznych. Wypowiedzenie się co do twierdzeń strony przeciwnej o okolicznościach faktycznych powinno odnosić się w sposób konkretny i jednoznaczny do wszystkich podniesionych twierdzeń. Obowiązek przewidziany w art. 210 § 2 k.p.c. zmierza do zakreślenia okoliczności spornych i bezspornych między stronami i ma wpływ na zakres ewentualnego postępowania dowodowego (art. 212 k.p.c., art. 227 k.p.c., art. 229 k.p.c.). Jako zaprzeczenie twierdzeniom strony przeciwnej o faktach nie może być traktowane ogólne zaprzeczenie wszelkim okolicznościom podanym przez stronę przeciwną, ani też podniesienie twierdzenia, że druga strona nie udowodniła konkretnych okoliczności, ponieważ o konieczności dowodzenia określonych faktów rozstrzyga Sąd, biorąc pod uwagę to, jakie okoliczności są między stronami sporne.

Sąd uznał za niezasadny zarzut spełnienia świadczenia poprzez zapłatę w dniu 21 marca 2017 r. kwoty 47.000 zł i w dniu 27 kwietnia 2017 r. kwoty 53.237,70 zł. Powód wykazał, że miał wobec pozwanego inne wierzytelności, na które wpłaty te zaliczył stosownie do punktu 5 łączącej strony ramowej umowy o współpracy zaliczył na poczet należności najdawniej wymagalnych, których zapłaty strona powodowa nie dochodziła przedmiotowym pozwem. Po wyjaśnieniu tych okoliczności przez powoda w piśmie z dnia 5 listopada 2018 r., pozwany nie podniósł żadnych twierdzeń, które dowodziłyby, że należności z faktur wskazanych w tym piśmie uiścił.

Strona pozwana powoływała się na dokument w postaci potwierdzenia salda A z dnia 11 maja 2017 r., w którym G. P. (1) pracownik powoda potwierdził, że na ten dzień strony nie miały wzajemnych zobowiązań. Sąd uznał, że dowód ten nie był wystarczający do wykazania braku zobowiązań pozwanego. Pozwany bowiem, jeżeli twierdził, iż nie posiadał zobowiązań wobec powoda z faktur załączonych do akt sprawy, powinien wykazać, w jaki sposób należności te na rzecz powoda uiścił oraz przedłożyć stosowne dowody okoliczności te potwierdzające. Działania tych zaniechał, ograniczając się do powoływania się na dokument w postaci potwierdzenia salda.

Postępowanie dowodowe wykazało, że dokument ten został wystawiony z uwagi na ustalenia stron, zgodnie z którymi rozliczenie należności powoda miało nastąpić poprzez dokonanie na rzecz powoda zapłaty od (...) za oddane do ubojni przez pozwanego tuczniki. Do rozliczenia w ten sposób nie doszło, albowiem pozwany, wbrew poczynionym ustaleniom, odebrał od (...) cenę sprzedaży bezpośrednio, czym uniemożliwił zaliczenie tej należności na swoje zobowiązania wobec powodowej spółki. Okoliczności te Sąd ustalił na podstawie spójnych zeznań świadków G. P. (1), K. K., I. M. i D. W. (1), które w tym zakresie były jasne, spójne i korespondowały ze sobą wzajemnie. W konsekwencji Sąd uznał, że pozwany nie uiścił na rzecz powoda zapłaty za towary objęte fakturami VAT załączonymi do pozwu.

Sąd podkreślił, że dokument uznania długu stanowił tylko jeden z dowodów potwierdzających istnienie roszczeń stanowiących przedmiot sporu. Wierzytelności te strona powodowa wykazała również za pomocą innych dowodów w postaci faktur VAT, umowy stron oraz zeznań świadków. Sąd zaznaczył, że strona pozwana nie zakwestionowała zawarcia umów, z których zapłaty powód się domagał. Okoliczność podpisania dokumentu uznania długu była irrelevantna dla rozstrzygnięcia sprawy. Niezależnie od powyższego Sąd uznał jednak, że pozwany złożył podpis na tym dokumencie. W zeznaniach pozwany nie zaprzeczył, że to jego podpis znajduje się na tym dokumencie, a jedynie wskazywał, że nie pamięta okoliczności jego złożenia. O okolicznościach tych zeznali w sposób spójny świadkowie K. K. i I. M. i zeznaniom tym Sąd w całości dał wiarę. Sąd nie podzielił w tym przedmiocie twierdzeń pozwanego, który wskazywał, że oświadczenie to miało zostać nadrukowane na dokumencie weksla, albowiem w sprawie nie zostało wykazane, że weksel taki pozwany podpisał. Ponadto twierdzenia powoda oraz powołanych przez niego świadków były w tym przedmiocie sprzeczne. Świadek D. W. (2) twierdziła, że weksel podpisany został na kartce o mniejszym niż A4 formacie, pozwany zaś twierdził, że na formacie A4.

Mając powyższe na uwadze, Sąd na podstawie art. 496 k.p.c. utrzymał w mocy wydany w sprawie nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 24 września 2018 r. (sygn. akt IX GNC 972/18).

O kosztach procesu w nakazie zapłaty Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c., obciążając nimi w całości pozwanego i zasądzając z tego tytułu od pozwanego na rzecz powoda kwotę 6.642 zł. Na zasądzoną od pozwanego kwotę składały się: opłata od pozwu w wysokości 1.225 zł, kwota 5.400 zł tytułem zastępstwa procesowego oraz 17 zł tytułem opłaty

skarbowej od pełnomocnictwa. Wysokość kosztów zastępstwa procesowego w nakazie zapłaty Sąd ustalił w oparciu o § 2 ust. 6 w zw. z § 3 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 27 października 2016 r.

Powyższy wyrok w całości zaskarżył pozwany, który zarzucił mu naruszenie:

1. art. 498 k.c. poprzez brak jego zastosowania w przedmiotowej sprawie, co miało istotny wpływ na treść wydanego orzeczenia;

2. art. 6 k.c. poprzez zasądzenie na rzecz strony powodowej kwoty 97.975,98 zł z odsetkami i kosztami procesu, pomimo że powód nie sprostał wykazaniu zasadności swojego stanowiska;

3. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów, brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego, dokonanie ustaleń sprzecznych z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, z zasadami logiki i doświadczenia życiowego w szczególności poprzez uznanie, że:

a) nie doszło do kompensaty należności pomiędzy stronami na kwotę 97.975,98 zł oraz do uregulowania pozostałej do zapłaty na rzecz powoda kwoty zobowiązania poprzez dokonanie dwóch wpłat kolejno w wysokości 47.000 zł oraz 53.237,70 zł;

b) powód wykazał zasadność powództwa;

c) pozwany nie podpisał i nie przekazał weksla in blanco na rzecz strony powodowej;

d) świadek G. P. (1) podpisując dokument „Potwierdzenie salda A” miał na uwadze, że zobowiązania pozwanego wobec powoda dochodzone w niniejszym procesie miały zostać uregulowane na podstawie kompensaty wzajemnych roszczeń,

e) „zgodnie z ustaleniami stron, powód nabył od (...) sp. z o.o. warchlaki, które następnie odsprzedał pozwanemu. Tuczniaki te w późniejszym czasie powód odsprzedać miał na rzecz (...) sp. z o.o. i cena sprzedaży miała zostać zaliczona na poczet zobowiązań pozwanego wobec powoda. W związku z powyższymi uzgodnieniami powód wystawił (...) fakturę VAT obejmującą cenę sprzedaży. Następnie (...) poinformował powoda, że dokonał zapłaty za ten towar bezpośrednio na rzecz pozwanego P. W. oraz że ten ostatni odmówił dokonania zwrotu wypłaconej ceny sprzedaży. Wobec powyższego powód wystawił korektę faktury VAT, umniejszając jej wartość do 0 zł. Wcześniej strony współpracowały w oparciu o tożsame zasady.”, co nie jest prawdą bowiem pomiędzy stronami nie było takowych ustaleń, a powód nie wykazał, że ustalenia takowe miały miejsce i taka praktyka rozliczania się pomiędzy stronami już miała miejsce, a nadto z żadnego dowodu nie wynika jakie ilości tuczniaków pozwany hodował i komu je sprzedawał;

f) podpisanie salda nastąpiło z uwagi na ustalenia stron, zgodnie z którymi rozliczenie zobowiązań pozwanego wobec powoda miało nastąpić poprzez otrzymanie przez powoda od (...) ceny zapłaty za warchlaki oddane przez pozwanego do ubojni, gdy tymczasem takich ustaleń z pozwanym nie było;

g) pozwany nie wykazał, w jaki sposób należności stanowiące przedmiot postępowania uregulował, gdy tymczasem pozwany przedłożył w poczet materiału dowodowego fakturę VAT RR nr: (...) z dnia 3 kwietnia 2017 r., z której wynika, iż została ona rozliczona poprzez kompensatę wzajemnych zobowiązań, „Potwierdzenie salda A” z dnia 11 maja 2017 r. z którego wynika, że pozwany nie jest zobowiązany do zapłaty na rzecz powoda oraz wydruk z systemu informatycznego powoda przekazany pozwanemu przez świadka G. P., z którego jednoznacznie wynika, iż część zobowiązania pozwanego została rozliczona kompensatą, a pozostałą do zapłaty część pozwany uregulował w dwóch transzach, na którą to okoliczność przedłożył potwierdzenia zapłaty kolejno z dnia 21 marca 2017 r. na kwotę 47.000 zł oraz z dnia 27 kwietnia 2017 r. na kwotę 53.237,70 zł, gdy tymczasem powód przedłożył korektę faktury VAT RR nr: (...) z dnia 31 lipca 2017 r. bez potwierdzenia jej odbioru przez pozwanego, jak i bez jego podpisu na tymże dokumencie, co powoduje brak skutków prawnych tegoż dokumentu;

i) dokument „Potwierdzenie salda A” został wystawiony z uwagi na ustalenia stron, zgodnie z którymi rozliczenie należności powoda miało nastąpić poprzez dokonanie na rzecz powoda zapłaty od (...) za oddane do ubojni przez pozwanego tuczniaki, jednak do rozliczenia w ten sposób nie doszło, albowiem pozwany wbrew poczynionym ustaleniom odebrał od (...) cenę sprzedaży bezpośrednio, czym uniemożliwił zaliczenie tej należności na swoje zobowiązania wobec powodowej spółki, co nie jest prawdą bowiem pozwany z powodem oraz firmą (...) nie miał zawartej żadnej trójstronnej umowy, ani porozumienia w zakresie rozliczeń, a w szczególności pozwany nie miał wiedzy i nie uczestniczył w rozrachunkach pomiędzy powódką a firmą (...), poza tym ustalenia poczynione przez Sąd w tej materii stoją w sprzeczności z treścią umowy łączącej strony;

j) pozwany złożył podpis na dokumencie „Uznanie długu” co nie jest prawdą i jest sprzeczne z logiką i dalszym postępowaniem pozwanego w niniejszej sprawie, co należy oceniać przez pryzmat złożonych przez pozwanego wniosków dowodowych, które Sąd I instancji oddalił, w szczególności dowód o zobowiązanie powoda do przedłożenia oryginału dokumentu „Uznanie długu” i pełnej dokumentacji księgowej za okres od grudnia 2016 r. do września 2017 r. oraz wnioski o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z dziedziny badania wieku pisma, w zakresie dokonania zbadania dokumentu „Uznanie długu”, którego autentyczności pozwany przeczył od samego początku, a których to okoliczności Sąd I instancji w ogóle nie zbadał;

4. art. 328 § 2 k.p.c. ponieważ uzasadnienie wyroku nie spełnia wymagań określonych w tym przepisie;

5. naruszenie art. 227 k.p.c. i oddalenie wniosku o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z dziedziny badania wieku pisma, pomimo, że wbrew błędnej ocenie Sądu, dokument uznania długu stanowił podstawę odpowiedzialności pozwanego;

6. naruszenie art. 65 k.c. poprzez uznanie, iż powódka, pozwany i firma (...) mieli zawarte bliżej nieokreślone porozumienie w zakresie płatności;

7. brak uwzględnienia przy wydaniu orzeczenia wszystkich dowodów zgromadzonych w aktach postępowania, tj. faktury VAT RR nr: (...) z dnia 3 kwietnia 2017 r., wydruku z systemu informatycznego powódki, korektę faktury VAT RR nr: z dnia 31 lipca 2017 r. (...) bez podpisu pozwanego i potwierdzenia odbioru przez pozwanego pomimo, iż dokumenty te są kluczowe dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy;

8. brak uwzględnienia przy wydaniu orzeczenia kompletnych zeznań świadków, w szczególności D. W. (2) (w zakresie podpisania przez pozwanego zarówno blankietu weksla, jak i czystej kartki papieru i dalej nagrania protokołu z rozprawy z dnia 31 stycznia 2019 r.), G. P. (1), K. K., I. M. i D. W. (1) (pozyskiwanie od kontrahentów weksli in blanco i przechowywanie ich w powodowej firmie), znajdujących się na elektronicznych protokołach z posiedzenia, w zakresie podpisania przez pozwanego weksla in blanco, przekazania go powodowi, co spowodowało brak wszechstronnego zbadania sprawy przez Sąd I instancji;

9. przyjęcie z góry przez Sąd I instancji, bez należytego zbadania stanu faktycznego sprawy, że powód nie znajduje się w posiadaniu weksla in blanco podpisanego przez pozwanego, pomimo, iż w sposób oczywisty przeczy takiej okoliczności treść łączącej strony umowy i brak wyegzekwowania od powoda przedłożenia podpisanego i przekazanego przez pozwanego weksla in blanco;

10. brak należytego zbadania przez Sąd I instancji stanu faktycznego sprawy poprzez brak zobowiązania powoda do przedłożenia oryginału „Uznania długu”, którego autentyczność pozwany od samego początku podważał;

11. brak należytego zbadania sprawy poprzez brak zobowiązania powoda do złożenia pełnej dokumentacji księgowej za okres od grudnia 2016 r. do września 2017 r. i w konsekwencji brak dokonania analizy tejże dokumentacji przez Sąd I instancji, który to dowód z pewnością pokazałby, w jakich datach powstały zobowiązania pozwanego i w jakich datach oraz przede wszystkim w jaki sposób zostały one rozliczone przez powoda;

12. nienależyte zbadanie stanu faktycznego sprawy poprzez oddalenie wniosku pozwanego o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z dziedziny badania wieku pisma w zakresie analizy dokumentu „Uznanie długu”, a co za tym idzie, dowolne przyjęcie przez Sąd I instancji, że sam dokument uznania długu nie stanowił podstawy odpowiedzialności pozwanego, a jedynie jeden z dowodów na istnienie zobowiązań;

13. Sąd I instancji utrzymał w mocy nakaz, który zawierał błąd w zakresie wysokości zasądzonych na rzecz powoda kosztów zastępstwa procesowego, którą to okoliczność pozwany zarzucił już w zarzutach od nakazu zapłaty.

Skarżący wniósł o zmianę wyroku i oddalenie powództwa oraz o zasądzenie kosztów procesu.

Powód wniósł o oddalenie apelacji pozwanego i o zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych.

Uznając apelację za niezasadną Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Nadmiernie rozbudowane i powtarzające się zarzuty apelacji sprowadzają się do:

1. zakwestionowania faktu, że pozwany złożył podpis pod oświadczeniem o uznaniu długu – zarzuty nr 3c, 3j, 5, 8, 9, 10, 12;
2. kwestionowania wykładni umowy stron, poprzez uznanie, że zobowiązania stron miały być regulowane przy udziale podmiotu trzeciego ((...)) – zarzuty nr(...)
3. pominięcia przez Sąd dowodów mających świadczyć o kompensacie zobowiązań stron (potwierdzenia salda, dowodów wpłaty, faktury VAT (...) nr (...) z 3 kwietnia 2017 r., wydruku z systemu informatycznego powoda, korekty faktury VAT RR z 31 lipca 2017 r., nr (...) bez podpisu pozwanego i potwierdzenia odbioru przez pozwanego) – zarzuty nr(...)

Ponadto skarżący zarzuca naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. Ten zarzut okazał się częściowo uzasadniony, o czym niżej.

Pierwsza grupa zarzutów jest o tyle bezprzedmiotowa, że podstawą uwzględnienia powództwa, co Sąd pierwszej instancji jednoznacznie wskazał, nie był fakt uznania przez pozwanego długu. Sąd prowadził postępowanie dowodowe w szerszym zakresie i fakt istnienia zobowiązania ustalił po przeanalizowaniu pozostałych dowodów przedstawionych przez strony. Zawarte w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku uwagi co do niewiarygodności twierdzeń pozwanego w przedmiocie podpisania tego dokumentu nie miały znaczenia dla wyniku sprawy.

Słusznie pozwany wskazuje na luki w uzasadnieniu Sądu Okręgowego co do wykładni łączącego strony stosunku prawnego. Na podstawie poczynionych przez Sąd pierwszej instancji ustaleń nie można bowiem stwierdzić jaki stosunek prawny usprawiedliwiał oczekiwanie powoda, że zapłata długu pozwanego nastąpi przez odbiorcę tuczników – (...) sp. z o.o. ((...)).

Powód w toku postępowania powoływał się na umowę przewłaszczenia z dnia 25 października 2016 r., na mocy której pozwany miał przenieść na niego własność stada świń, a zgodnie z § 4 tej umowy stado miało być odebrane przez firmę (...). Umowy tej jednak nie przedstawił. Ponadto twierdzenia o umowie przewłaszczenia zostały podważone zeznaniami świadka – I. M. (pracownika powoda), która zeznała, że umowa przewłaszczenia dotyczyła innego stada. Zeznania świadka korespondują z załączoną przez powoda korespondencją mailową (k. 87).

Pozwany zaprzeczał, aby istniały jakiegokolwiek powiązania pozwalające na zapłatę powodowi za odstawione przez pozwanego do uboju do (...) tuczniaki. Wobec braku dowodów na istnienie takich umów można zatem przyjąć, zgodnie z oczekiwaniem pozwanego, że nie istniało zobowiązanie (...) do zapłaty należnej pozwanemu za warchlaki ceny na rzecz powoda. W konsekwencji nie istniała transakcja uzasadniająca wystawienie przez powoda faktury wobec (...). Niewątpliwie jest jednak, że faktura ta została anulowana.

Trafnie skarżący zarzuca, że Sąd Okręgowy nie odniósł się do faktury VAT (...) nr (...) z dnia 3 kwietnia 2017 r. (k. 123) i wystawionej przez powoda korekty faktury VAT RR z 31 lipca 2017 r., nr (...) i wydruku z systemu informatycznego powoda (k. 124)

Sąd Apelacyjny uzupełnia zatem poczynione przez Sąd Okręgowy ustalenia o następujące fakty.

W dniu 3 kwietnia 2017 r. powód, jako odbiorca towarów rolnych, wystawił fakturę VAT (...) nr (...), w której jako sprzedawca wskazał pozwanego. Faktura obejmuje sprzedaż tuczników o wadze 13.748,7 kg i wartości 97.975,98 zł (k. 123). Jako formę zapłaty wskazano „kompensata”.

Kwotę tę powód ujawnił w przedstawionym pozwanemu rozliczeniu jego należności. Ogólna suma należności powoda wobec pozwanego – 198.213,74 zł została umniejszona o „fakturę za tuczniki” – 97.975,98 zł i wpłatę w kwocie 47.000 zł, w związku z czym do zapłaty zostało 53.237,76 zł. W konsekwencji pozwany dokonał zapłaty na rzecz powoda 53.237,76 zł.

Okoliczności te nie były przez pozwanego kwestionowane.

Wbrew twierdzeniom powoda, przedstawione dokumenty umożliwiały mu powołanie się na umowne umorzenie wierzytelności powoda wobec pozwanego o kwotę 97.975,98 zł na podstawie § 3 pkt 6 OWS. Pozwany niewątpliwie dysponował zgodą pozwanego na dokonanie potrącenia. Na rozprawie w dniu 31 stycznia 2019 r. pełnomocnik powoda ani nie sprzeciwiał się przedstawieniu tych dokumentów, ani też przesłuchaniu świadków na okoliczność ich powstania.

Sąd Apelacyjny ustala nadto, że w dniu 31 lipca 2017 r. powód wystawił fakturę VAT (...) nr (...), stanowiącą korektę do faktury VAT (...) nr (...), wskazując jako kwotę do zwrotu 97.975,98 zł.

Na podstawie zeznań G. P. (1), K. K., I. M. i D. W. (1) Sąd Apelacyjny ustala, że do wystąpienia faktury korygującej doszło dlatego, że pozwany nie przeniósł na powoda własności tuczników objętych fakturą lecz dostarczył je firmie (...) do uboju jako własne.

W sprawie było niesporne, że pozwany otrzymał w dniu 14 kwietnia 2017 r. od spółki (...) za sprzedaż tuczników kwotę 97.975,98 zł (k. 155).

Powyższe ustalenia wskazują, że pozwany odwołuje się do materiału dowodowego wybiórczo.

Potwierdzenie salda współgra z wystawieniem przez powoda faktury za tuczniki i wygenerowaniem rozliczenia uwzględniającego cenę tuczników i wpłatę w kwocie 47.000 zł oraz późniejszą wpłatę przez pozwanego reszty należności w kwocie 53.237,76 zł. Przekonanie powoda o całkowitym rozliczeniu stron opierało się na założeniu, że pozwany sprzedał mu tuczniki za kwotę 97.975,98 zł, w związku z czym należność za stado odstawione do uboju firmie (...) wpłynęła na konto powoda. Nie ma podstaw, aby nie dać wiary pracownikom powoda, że taki sposób rozliczeń funkcjonował w przeszłości. Tym razem jednak nie doszło do zawarcia umowy przewłaszczenia stada na rzecz powoda, a należność za tuczniki wpłynęła na konto pozwanego, co potwierdza przelew z dnia 14 kwietnia 2017 r. wystawiony przez A.-T..

Jak wyżej wskazano, powód nie wykazał w procesie, aby doszło do zawarcia umowy przenoszącej własność tego konkretnego stada na powoda oraz do spełnienia przesłanek z art. 159 § 2 k.c. i 349 k.c. Nie jest to jednak równoznaczne z podważeniem twierdzeń powoda, że podstawą wystawienia zerowego potwierdzenia salda było jego przekonanie, że dług pozwanego zostanie zapłacony przez (...). Nie ma znaczenia, czy przekonanie to miało podstawę prawną, czy też nie.

Skoro podstawę potwierdzenia salda stanowiła faktura VAT (...) nr (...) z 3 kwietnia 2017 r., mająca odzwierciedlać nabycie przez powoda od pozwanego tuczniki za kwotę 97.975,98 zł, to podstawą dokonanej umownie kompensaty mogło być tylko wydanie powodowi objętych fakturą tuczników. Powód twierdził, że do tego nie doszło, a pozwany

twierdzeniom tym nie przeczył. Nigdy nie twierdził, że dostarczył powodowi objęty fakturą towar. Oświadczenie stron o kompensacie nie miało zatem podstawy faktycznej, czemu powód dał wyraz wystawiając fakturę korygującą.

Faktura, jako powszechnie stosowany dokument rozliczeniowy, co do zasady powinna odzwierciedlać rozliczenia stron wynikające z wcześniej zawartych umów. Ma więc znaczenie dowodowe, ale nie jest to dowód przesądzający o istnieniu lub nie istnieniu wierzytelności. Te mogą być wykazywane lub podważane także innymi dowodami. Zarówno fakt wystawienia faktury, jak i następnie fakt wystawienia – i co pozwany akcentuje – nieodebrania faktury korygującej, nie przesądza ani o istnieniu wierzytelności, ani o spełnieniu świadczenia objętego fakturą.

Także potwierdzenie salda jest oświadczeniem wiedzy i jak każda czynność może zostać sporządzone na podstawie błędnych informacji lub nieuprawnionych założeń. Przedstawienie w procesie potwierdzenia salda, które wskazywało brak po stronie pozwanego zadłużenia oznaczało, że na powodzie spoczywał obowiązek wykazania istnienia długu. Powód ciężarowi dowodu sprostał.

Powód, przy pomocy zeznań świadków G. P. (1), K. K., I. M. i D. W. (1) wyjaśnił w jakich okolicznościach dokumenty te powstały. W apelacji pozwany wiarygodności zeznań świadków nie kwestionuje. Zeznania te współgrają z pozostałym materiałem dowodowym i postawą procesową pozwanego.

Fakt zawarcia umowy sprzedaży towarów objętych fakturami dołączonymi do pozwu i do pisma z dnia 5 listopada 2018 r., odbioru tych towarów oraz umówionej ceny nie był przez pozwanego kwestionowany. Pozwany nie twierdził, aby na poczet tych umów zapłacił powodowi więcej niż 47.000 zł i 53.237,70 zł. Nie twierdził również, że sprzedał powodowi jakiegokolwiek towar, zatem że istniały podstawy do jakiegokolwiek umownej kompensaty. W istocie nie naprowadził żadnych twierdzeń, które pozwoliłyby uznać, że kiedykolwiek przysługiwała mu wobec powoda wierzytelność o zapłatę 97.975,98 zł.

Nie jest prawdą, że Sąd Okręgowy wpłat w kwotach 47.000 zł i 53.237,70 zł nie uwzględnił. Wskazał bowiem w uzasadnieniu wyroku w jaki sposób powód wpłaty te zaliczył i czynność tę uznał za skuteczną.

Błędnie Sąd Okręgowy uznał, że dokonane przez powoda wpłaty mogły być rozliczone na podstawie punktu 5 OWS – w rzeczywistości § 3 pkt 5 OWS. To postanowienie umowne dawało powodowi uprawnienie do zaliczania wpłat na poczet odsetek i należności najdalej wymagalnych tylko w przypadku opóźnienia kupującego w zapłacie więcej niż jednej faktury. Z przedstawionych przez powoda faktur wynika, że najwcześniej wymagalna była faktura nr (...) z dnia 31 stycznia 2017 r. na kwotę 12.022,67 zł, z terminem płatności przypadającym na dzień 1 kwietnia 2017 r. W dniu 21 marca 2017 r., w chwili wpłaty 47.000 zł, pozwany nie popadł jeszcze w opóźnienie co do żadnej faktury.

W dniu 27 kwietnia 2017 r., kiedy to pozwany zapłacił powodowi 53.237,70 zł, rozliczone były już faktury nie objęte pozwem. Stały się też wymagalne faktury nr (...) z datami płatności przypadającymi między 18 a 23 kwietnia 2017 r. Tylko zatem co do tej wpłaty miał zastosowanie powołany wyżej punkt 5 OWS. Uwaga ta ma tylko porządkujący charakter, ponieważ dokonując wpłat pozwany nie skorzystał z uprawnienia wynikającego z art. 451 § 1 k.c., w związku z czym powód mógł skorzystać z prawa do zaliczenia wpłat na poczet należności najwcześniej wymagalnych na podstawie art. 451 § 2 k.c. i skutecznie to uczynił.

Zarzut naruszenia art. 498 k.c. jest nieuzasadniony. Przepis ten dotyczy potrącenia na skutek jednostronnego oświadczenia woli. Pozwany takiego oświadczenia nie przedstawił. Umowne potrącenie, jako czynność dwustronna, nie jest objęte hipotezą art. 498 § 1 k.c.

Jeśli przyjąć, że faktura z 3 kwietnia 2017 r. odzwierciedla wcześniejsze jednostronne oświadczenie woli powoda o potrąceniu wierzytelności stron, to było ono nieskuteczne wobec niewykazania, że istniała wierzytelność wzajemna, tj. że pozwany był z jakiegokolwiek tytułu wierzycielem powoda. Takiej wierzytelności pozwany nie ujawnił, ani przed Sądem Okręgowym, ani w postępowaniu odwoławczym.

Podsumowując Sąd Apelacyjny przyjmuje za własne ustalenia Sądu pierwszej instancji z wyjątkiem zakwestionowanych w apelacji ustaleń co do łączących strony stosunków z (...). Mimo częściowo zasadnych zarzutów apelacji, po uzupełnieniu ustaleń faktycznych i rozważań prawnych, nie mogła ona odnieść zamierzonego skutku. Dlatego na podstawie art. 385 k.p.c. apelacja pozwanego została oddalona.

Nie jest także zasadny zarzut zasądzenia przez Sąd Okręgowy wynagrodzenia pełnomocnika powoda w błędnej wysokości. Sąd pierwszej instancji zasądził stawkę minimalną i wskazał w uzasadnieniu wyroku właściwą podstawę prawną.

Na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. zasądzono od pozwanego na rzecz powoda 4.050 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym.

SSA Małgorzata Gulczyńska SSA Krzysztof Józefowicz SSA Jacek Nowicki